

УДК 373.2.011.3-051

Ірина ДАНИЛЬЧЕНКО

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри дошкільної педагогіки і психології

Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка,

м. Глухів, Україна

e-mail: irinadanulchenko@ukr.net

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБОМ ТВОРІВ В. СУХОМЛИНСЬКОГО

У статті розглянуто проблему підготовки майбутніх вихователів на засадах сталого розвитку. Проаналізовано психолого-педагогічні дослідження з проблеми формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток у дітей дошкільного віку і підготовки майбутніх вихователів до їх здійснення. Запропоновано систему роботи з підготовки майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток у дітей дошкільного віку у процесі вивчення художніх творів В. Сухомлинського.

Ключові слова: сталий розвиток, освіта для сталого розвитку, вихователь дітей дошкільного віку, екологічна освіта дошкільнят, економічне виховання дошкільнят, соціальний розвиток дітей, художня література.

Проблема сталого розвитку є однією із найактуальніших на сьогодні, адже спричинена ускладненням взаємозв'язків між людиною та навколишнім природним середовищем. Виходячи з цього, на міжнародному рівні всерйоз почали обговорюватись й вирішуватись глобальні соціально-економічні та екологічні проблеми. Перехід до сталого розвитку у всіх сферах людської діяльності є однією із першочергових та актуальних тенденцій у сучасному світі, адже нею опікуються світові лідери, їй присвячені урядові і міжурядові програми.

Глобального значення в цих умовах набуває освіта, яка орієнтована на сталий розвиток і спрямована на засвоєння людьми різного віку надзвичайно важливих навичок екологічної, економічної й соціально доцільної поведінки, без чого неможливе створення та існування благополуччя суспільства, відображає соціальний досвід взаємодії з довкіллям на принципах гуманізації і гармонізації. Визначальну роль у розвитку світобачення людини відіграє саме період дошкільного дитинства.

Аналіз літератури свідчить, що окремі складники проблеми сталого розвитку входять до актуальних питань сучасної педагогічної освіти, підготовки майбутніх вихователів. Зокрема, різні теоретичні та методичні аспекти природознавчої та екологічної підготовки майбутніх педагогів знайшли своє відображення в сучасних працях Т. Анісімової, О. Біди, В. Бобрицької, В. Вербицького, Л. Загородньої, Н. Лисенко, Г. Пустовіт, О. Плахотніка та ін.

Науковці С. Іванчук, О. Кононко, Н. Кривошея, М. Лобанова, Н. Миськова, А. Сазонова та ін. дослід-

жують питання економічного виховання та культури споживання дітей дошкільного віку. На окремі аспекти соціального розвитку дошкільнят акцентують увагу Н. Абашина, А. Гончаренко, С. Курінна, В. Любашина, Л. Михайлова, О. Мороз, О. Орлова, Т. Піроженко, І. Рогальська-Яблонська, Н. Скрипник, Г. Смольникова та ін.

Незважаючи на широкий спектр наукових досліджень у цьому напрямі та вагомий внесок згаданих вище авторів, проблема підготовки вихователя до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток у дітей дошкільного віку розроблена не повною мірою, що негативно позначається на професійному становленні фахівців з дошкільної освіти. Недостатньо вивченими є можливості використання художньої літератури, зокрема художніх творів В. Сухомлинського з метою підготовки майбутнього педагога до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток у дітей дошкільного віку.

У статті проаналізуємо психолого-педагогічні дослідження з проблеми формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток у дітей дошкільного віку і підготовки майбутніх вихователів та запропонуємо систему роботи з підготовки майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток у дітей дошкільного віку засобом художньої літератури, зокрема художніх творів В. Сухомлинського.

Поняття «сталий розвиток» є офіційним дослідним перекладом англійського формулювання «sustainable development», де основну увагу приділяють прикметнику «sustainable» (стійкий, рівноважний, збалансований, самопідтримуваний),

корінь якого – «sustain» (підтримувати щось на деякому рівні) надійшов до англійської у видозміненому вигляді зі старофранцузького відповідника «soustenir» (дієслово в аналогічному значенні).

Уперше зміст категорії «сталий розвиток» було визначено на глобальному рівні як концептуальна основа проєктів ООН, спрямованих на захист навколишнього середовища. Теоретичні основи сталого розвитку як нової парадигми розвитку цивілізації, що передбачає гармонійну взаємодію біологічного і соціального чинників, подано в працях В. Вернадського, С. Подолинського, М. Руденка, Е. Леруа та ін., однак автором поняття «сталий розвиток» у сучасному розумінні є прем'єр-міністр Норвегії Гру Харлем Брундланд, яка вперше сформулювала його в 1987 році у звіті Міжнародної комісії з навколишнього середовища і розвитку «Наше спільне майбутнє». Відповідно до даного класичного визначення, сталим є такий розвиток, що задовольняє потреби сучасності, але не ставить під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольнити власні потреби. При цьому сталий розвиток являє собою не законсервованій стан гармонії, а динамічний процес змін, в якому масштаби експлуатації ресурсів, напрямок капіталовкладень, орієнтація технічного розвитку та інституційні зміни узгоджуються з нинішніми і майбутніми потребами. Варто зазначити, що за визначенням ООН, поняття розвитку не тотожне простому зростанню, а передбачає насамперед удосконалення та всебічні якісні зміни [1, 17].

У «Енциклопедії освіти» подано таке тлумачення поняття «сталий розвиток»: «регульований соціально-економічний процес, більш упорядкований у порівнянні з існуючим, який передбачає тривалий позитивний розвиток і зміни у суспільстві, узгоджений із сучасними і майбутніми потребами на засадах нових технологій» [3, 870].

Як зазначає О. Пометун, Концепція сталого розвитку набуває значного поширення як одна з провідних глобальних проблем людства, що має міждисциплінарний характер і розглядається в багатьох аспектах і ракурсах. "Серед ідей, які вона охоплює, науковець називає: розв'язання економічних, соціальних та екологічних проблем. «Розвиток буде сталим тільки тоді, коли буде досягнута рівновага між різними факторами, що зумовлюють загальний рівень життя; нинішнє покоління має обов'язок перед прийдешніми поколіннями залишити достатні запаси соціальних, природних та економічних ресурсів для того, щоб вони могли забезпечити для себе рівень добробуту не нижчий, ніж той, що ми маємо тепер» [6, 10].

Основною причиною виникнення освіти для сталого розвитку, як зазначає Н. Миськова, є усві-

домлення науково-педагогічною спільнотою необхідності змін в освітній парадигмі для подальшого сталого розвитку суспільства, економіки та навколишнього середовища. Ключовим аспектом освіти для сталого розвитку є переорієнтація змісту та форм освітнього процесу на таку модель провадження освітньої діяльності, базисом якої виступає міждисциплінарність [5].

Освіта є базовим елементом трансформації суспільства до сталого розвитку за рахунок забезпечення особистості можливістю втілити свої уявлення про суспільство у життя. Саме така ключова роль освіти зафіксована в головних документах Всесвітніх форумів зі сталого розвитку.

Так, для поняття «навички, орієнтовані на сталий розвиток» Н. Миськова пропонує таке тлумачення: «автоматизовані дії, спрямовані на задоволення власних життєвих потреб, виконання яких відбувається на основі ціннісного ставлення до природи, людей, середовища. Навички, орієнтовані на сталий розвиток, стосуються збереження та охорони природного довкілля, зменшення кількості відходів від діяльності та марних витрат сировини, енергії; підтримки морального і психологічного клімату у мікро- та макросоціумі, удосконалення взаємин між оточуючими» [5, 67].

Для реалізації ідей сталого розвитку в освітньому процесі закладу дошкільної освіти Н. Гавриш, О. Пометун розроблено спеціальну освітню програму з методичними матеріалами «Дошкільнятам про сталий розвиток». Автори наголошують, що особливості організації освіти для сталого розвитку в дошкільному закладі зумовлені специфікою розвитку психічних процесів дошкільників, їхнім світоглядом, а важливими складниками методики впровадження освіти для сталого розвитку є самопізнання, самонавчання дітей через діяльність, спрямування дітей на прийняття самостійних рішень у повсякденному житті, виконання дій у напрямі сталого розвитку.

Як підкреслюють автори програми, специфіка формування в старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток, зумовлена особливостями розвитку психічних процесів у старших дошкільників. Важливими складниками взаємодії з дошкільниками в цьому контексті є їх самопізнання; самонавчання через діяльність; створення умов для прийняття власних рішень у повсякденному житті; виконання дій у напрямі сталого розвитку [2].

Надзвичайно важливо забезпечити теоретичну та практичну підготовку майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток дошкільників засобом художньої літератури, професійна діяльність яких реалізується в

умовах дошкільного навчального закладу. Важливою проблемою є узгодження потреб практики навчально-виховної роботи в дошкільному навчальному закладі зі змістовим та операційним компонентами професійної підготовки випускників закладів вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта».

Важливим змістовим компонентом професійної підготовки майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток у дітей дошкільного віку є використання художньої літератури загалом та творів В. Сухомлинського [7] зокрема в сучасній науково-педагогічній практиці.

Одним із концептуальних підходів нашого дослідження є збагачення дисципліни «Дитяча література» художніми творами, які сприяють формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток у дітей дошкільного віку з урахуванням виховних засобів. Тому вважаємо за необхідне схарактеризувати основний потенціал художньої літератури в контексті можливостей її впливу на розвиток світосприймання дитини.

З огляду на підвищену емоційну сприйнятливості дітей дошкільного віку та незаперечну роль, поряд з іншими, словесних методів, значне місце у формуванні навичок, орієнтованих на сталий розвиток у дітей дошкільного віку займає природознавча література (жанри пізнавального оповідання й казки), яка, впливаючи одночасно на почуття і свідомість дитини, сприяє формуванню початкових екологічних уявлень про живі організми, зв'язки й залежності в природі, цілісність природи, а також виховує позитивне емоційно-ціннісне ставлення до неї та мотивує екологічно доцільну поведінку, зумовлює та регулює діяльність в природі. Художня література має також соціалізуючий вплив на дошкільників за допомогою якої дитина вчиться жити в суспільстві. В дитини дошкільного віку розвивається творча уява, фантазія, мислення. Твори художньої літератури – це один з найважливіших соціалізуючих та виховних засобів для розвитку особистості дітей дошкільного віку за допомогою яких дитина стає соціально компетентною. Ми погоджуємося з думкою О. Кононко, яка вважає, що книжка є основою закладення позитивних рис особистості, починаючи з дошкільного віку. «Стара й сучасна, вітчизняна та зарубіжна, різна за жанрами, ілюстрована, дитяча і доросла – вона важливий складник дитячої субкультури, її уособлення і натхнення» [4, 98].

Завдяки соціалізації дошкільника засобом художніх творів В. Сухомлинського відбувається процес адаптації дитини в суспільстві, соціально-особистісного зростання, становлення особистос-

ті в соціумі, закладаються духовні, моральні та особистісні риси дітей дошкільного віку, формуються суспільні відносини, риси характеру, накопичується соціальний досвід спілкування з іншими людьми. Людяність, володіння соціальними нормами поведінки в різних життєвих ситуаціях, налагодження гармонійних та дружніх стосунків з однолітками та дорослими людьми – все це і формує особистість соціально компетентної дитини дошкільного віку.

В. Сухомлинський наголошував: «Правильне включення в життя суспільства, правильна соціалізація можлива лише тоді, коли людина свідомо прагне до гармонії власного «Я» з інтересами інших людей, не тільки вміє, а й прагне поступитися своїми бажаннями в інтересах загального блага» [9, 453].

Необхідність формування особистості дитини дошкільного віку як суб'єкта економічної соціалізації, економічної освіти актуалізує питання економічного виховання – цілеспрямованого процесу взаємодії дорослого і дитини, орієнтованого на засвоєння доступних віком елементарних економічних понять, формування моральних почуттів і морально-економічних якостей, необхідних для успішної економічної діяльності, розвитку інтересу до економічної сфери життя, формування навичок соціально-економічної поведінки. Одним із засобів економічного виховання також є художня література.

Підготовка майбутніх вихователів до формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток у дітей дошкільного віку відбувалася в 2 етапи: 1-й – базовий, 2-й – практичний. На кожному етапі вирішувалися свої завдання, згідно з визначеною метою.

Метою базового етапу було забезпечення сприйняття й усвідомлення студентами загальної мети та завдань освіти для сталого розвитку дошкільнят засобом дитячої художньої літератури. На цьому етапі педагог під час викладання дисципліни «Дитяча література» подавав інформацію про твори художньої літератури, які сприятимуть формуванню навичок, орієнтованих на сталий розвиток дітей дошкільного віку, вчив їх аналізувати, оцінювати, відбирати й доцільно використовувати в роботі з дошкільниками.

Так, у процесі ознайомлення студентів із українською дитячою літературою ХХ століття, особливу увагу акцентували на творчості В. Сухомлинського, зокрема на його художніх творах, які сприяють формуванню навичок, орієнтованих на сталий розвиток («Фіалка і бджілка», «Зайчик і місяць», «Пелюстка і квітка», «Для чого півневі гребінець», «Їжачок і світлячок», «Два

метелики», «Жаба, що співала по-журавлиному», «Як починається осінь», «Як зайчик грівся взимку проти місяця», «Зайчик і горобина», «Шпак прилетів», «Флейта і вітер»; «Ледача подушка», «Бо я – людина», «Добре слово», «Красиві слова і красиве діло», «Легенда про золоте зернятко істини», «Лялька під дощем», «Материнське щастя», «Мокра і суха сорочки», «Образливе слово», «Правда буває гірша за неправду», «Як Федько відчув у собі людину», «Який слід повинна залишати людина на землі?») та інших письменників.

Одним із найперспективніших напрямів розвитку творчих здібностей особистості, необхідних сучасному фахівцеві, є проблемне навчання. Проблемне навчання зміцнює мотивацію пізнавальної діяльності. Проблема викликає внутрішню зацікавленість студента, що стає чинником активізації навчального процесу та ефективності навчання. Тому під час лекції, створюючи проблемні ситуації, ми спонукали студентів до внутрішньої суперечки, в якій вони ставали на різні боки логічних позицій, сприймаючи різноманітні точки зору, несумісні одна з одною.

На лекційних заняттях викладач давав необхідні опорні знання, висловлював власні судження, заохочував до глибшого пізнання, зацікавлював студентів вивченням теми. Але не вимагав прийняття єдиної думки, не диктував своє прочитання тексту, він лише спонукав до певних оціночних висновків, а студент вчився їх робити самостійно, так само, як і самостійно мислити, оцінювати, порівнювати, проводити аналогії з сучасним життям, власним досвідом тощо. Загалом така демократична побудова занять спрямована на постійну творчу співпрацю, діалог викладача та студента з художнім текстом, дає широкий простір для самостійного сприйняття і осмислення літератури як явища мистецтва.

Зважаючи на те, що традиційні форми навчальної роботи мають обмежені можливості студента для прояву себе як творчої особистості, ми застосовували нетрадиційні форми. Зміст нетрадиційних форм навчання полягає у тому, що вони, розвиваючи ініціативу та творчий потенціал студентів, по-перше, формують у них установку на творчий підхід до своєї майбутньої педагогічної діяльності, по-друге, підвищують у слухачів пізнавальну активність та інтерес до навчальних занять, по-третє, створюють умови для формування професійно важливих якостей, які проявляються в умінні керувати своїми педагогічними можливостями й почуттями, а також для формування професійних умінь; і по-четверте, при проведенні нетрадиційних занять нестандартно організоване середовище, в якому працюють студенти, сприяє

підвищенню рівня засвоєння ними запропонованої викладачем навчальної інформації.

На цьому етапі викладачем проводилися проблемні лекції: лекція удвох з теми «Методи ознайомлення дітей з довкіллям», лекція з використанням інтерактивних прийомів «мозковий штурм», «незакінчені речення», «мікрофон», лекція з наперед запланованими помилками.

Характерною особливістю лекційних занять є їхня висока інформативність, яка передбачає передачу студентам значного за обсягом змісту навчального матеріалу.

Основна мета лекції вдвох (бінарної) полягає в тому, щоб якомога повніше розкрити всі аспекти обговорюваної проблеми. Лекція, проведена таким чином, сприяла тому, що студенти намагалися сконцентрувати свою увагу на основних аспектах проблеми використання методів ознайомлення дітей з довкіллям, зокрема на читанні художніх творів, спрямованих на формування в дітей дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток. Основну частину роботи брав на себе викладач дисципліни «Ознайомлення дітей із суспільним довкіллям», який готував план, сценарій проведення лекції та основний виклад матеріалу. Викладач дисципліни «Дитяча література» презентував художні твори природничого, економічного змісту та твори, які сприяють соціалізації дітей та які можна використати в процесі формування в дітей дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток під час проведення занять, екскурсій, цільових прогулянок, повсякденних прогулянок, розваг. Студенти теж брали участь у цій лекції таким чином: заздалегідь кожен студент коротку анотацію творів, спрямованих на формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток, які можна використати з дітьми різних вікових груп.

Така форма опанування матеріалом під час лекційного заняття дозволяла цілісно сприймати тему лекції, отримати інтегровані знання з проблеми використання художніх творів у процесі формування в дітей дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток. Варто зазначити, що для успішної реалізації ідеї лекції вдвох варто притримуватися правил: лектори разом складають план, визначають її мету, добирають літературу, з'ясовують методи, що використовуватимуться у процесі повідомлення навчального матеріалу, порядок подачі матеріалу кожним лектором; визначають тривалість повідомлень, добирають ТЗН.

Окрім цього виду лекції ми проводили міні-лекцію-брейнстормінг. Ми умовно ділили заняття на дві частини: перша – лекція, друга – брейнстормінг, що давало змогу максимально залучати всіх

студентів до розв'язання висунутої проблеми; визначити рівень знань і практичний досвід усієї групи. Під час лекційної частини заняття з теми «Українська література для дітей II половини ХХ століття» викладач ознайомила студентів з життєвим і творчим шляхом Василя Сухомлинського, його внеском у розвиток дитячої літератури; жанровою і тематичною різноманітністю його творів. А два питання, що мали методичний характер, засвоювалися студентами під час брейнстормінгу. Проводився він таким чином: викладач оголошувала завдання: запропонувати твори В. Сухомлинського, які можна використати в роботі з дітьми різних вікових груп під час формування в дітей дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток. Потім призначався секретар, який занотував усі варіанти виконаних завдань, встановлював часовий ліміт, повідомляв основні правила. Якщо можливості групи вичерпуються, а завдання повністю не виконується, діапазон відповідей розширює викладач. Коли брейнстормінг стихає, дається оцінка проведеної роботи, підводяться підсумки, дається оцінка знань студентів, продемонстрованих у процесі заняття.

Мета практичного етапу полягала у переведенні теоретичних знань з дисципліни «Дитяча література» у площину практичних умінь і навичок.

Нами передбачалося використання практичних занять як за класичною структурою (вступ викладача, відповіді на запитання студентів; практична частина як планова; заключне слово викладача), так і практичних занять у вигляді семінарів, побудованих на інтерактивних технологіях, які є засобом максимальної одночасної розумової активізації усієї студентської групи.

У межах розробленої нами системи роботи, в розрізі викладання курсу «Дитяча література», працюючи на практичних заняттях, студенти формували й удосконалювали вміння інтегрувати знання з основ сталого розвитку та літературознавчі знання в освітньому процесі закладу дошкільної освіти, вчилися діагностувати власний рівень сформованості навичок, орієнтованих на сталий розвиток. Практичні заняття передбачали аналіз творів художньої літератури, зокрема й творів В. Сухомлинського, творів усної народної творчості, які спрямовані на формування в дітей навичок, орієнтованих на сталий розвиток, а також набуття вмінь використовувати знання, отримані в навчальному процесі, в практиці роботи закладів дошкільної освіти.

Низка практичних занять була побудована на використанні інтерактивних технологій. Так, для обговорення питань з теми академічна група

об'єднувалася в дві підгрупи. Перша підгрупа займала місце в «акваріумі», де відбувалося активне обговорення якогось питання плану. Друга підгрупа знаходилася за межами акваріуму, уважно слухала й аналізувала хід обговорення, яке відбувалося в акваріумі. Студенти цієї підгрупи задавали запитання представникам першої підгрупи і оцінювали їхні відповіді. Для обговорення наступного питання підгрупи мінялися місцями. Ми уважно стежили за ходом обговорення питань, в аркуші оцінок робили помітки, а в кінці заняття аналізували роботу кожного студента, об'єктивно його оцінювали, враховуючи оцінки студентів.

З метою вдосконалення вмінь студентів аналізувати твори і вдумливо та методично грамотно їх використовувати в процесі формування в дітей дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток, ми використали технологію «займи позицію». Студент, обравши художній твір конкретного автора, мав довести доцільність його використання вихователем у процесі формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток дітей. Інший студент мав погодитися з позицією однокласника або ж зайняти діаметрально протилежну, аргументувавши свій вибір.

Оцінюючи відповіді студентів ми враховували: знання дитячої психології, дошкільної педагогіки, методики екологічної освіти, методики ознайомлення дітей із суспільним довкіллям, дитячої літератури і вміння добирати твори і доцільно використовувати їх у процесі роботи з дітьми дошкільного віку.

Усі форми підготовки студентів до практичних занять давали змогу виявити знання студентів з дисциплін «Основи природознавства з методикою», «Ознайомлення дітей із суспільним довкіллям», «Дитяча література», їх підготовленість до самостійної роботи та їхнє ставлення до реалізації завдань з формування в дітей дошкільного віку навичок, орієнтованих на сталий розвиток під час майбутньої професійної діяльності. Тому, організовуючи систему роботи важливу роль відводили самостійним завданням для студентів. Самостійна робота репродуктивного й творчого характеру не тільки сприяла актуалізації екологічних, методичних і літературознавчих знань, але й орієнтувала студентів на пошук необхідного літературного джерела. Крім того, система завдань складала основу для розвитку творчої фантазії майбутніх педагогів, орієнтувала студентів на застосування отриманих знань, умінь, навичок у роботі з дітьми дошкільного віку у дитячому закладі.

Практичний етап реалізовувався не тільки у процесі аудиторних занять, а й під час педагогічної практики студентів у дошкільних закладах.

Студенти з урахуванням наявних у дітей знань і уявлень про навколишній світ обирали необхідні художні твори, орієнтуючись на наукову основу, читали їх, залучали дітей до діалогізованої розповіді, бесіди, проводили роботу з ілюстраціями, організовували театралізовані ігри.

Отже, запропонована система роботи на заняттях з курсу «Дитяча література» сприятиме якісному покращенню фахової підготовки майбу-

тніх вихователів до роботи з формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток у дітей дошкільного віку засобом художніх дитячих творів загалом та художніх творів В. Сухомлинського зокрема. Подальші розвідки стосуватимуться питань наступності у взаємодії з батьками вихованців щодо використання художньої літератури в процесі формування навичок, орієнтованих на сталий розвиток у дітей дошкільного віку.

Список використаних джерел

1. Брундланд Г. Наше спільне майбутнє: Міжнародна комісія з навколишнього середовища і розвитку. Оксфорд. 1987. 125 с.
2. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку : навчально-методичний посібник; за заг. ред. О. І. Пометун. Дніпропетровськ. 2014. 120 с.
3. Енциклопедія освіти; головний ред. В.Г. Кремень. Київ. 2008. 1040 с.
4. Кононко О. Л. Художня література. Коментар до Базового компоненту дошкільної освіти в Україні. Київ. 2003. С. 149–152.
5. Миськова Н. М. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування у старших дошкільників навичок, орієнтованих на сталий розвиток: дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 / Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія МОН України. Хмельницький. 2018. 322 с.
6. Підготовка вчителів до викладання питань сталого розвитку: посібник; за ред. О. І. Пометун. Київ. 2015. 120 с.
7. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5 т. Київ. 1977. Т. 3. 671 с.
8. Трегобчук В. Концепція сталого розвитку для України. Вісник НАН України. 2002. № 2. С. 31-40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2002_2_7
9. Хрестоматія з історії дошкільної педагогіки: навчальний посібник; за ред. З. Н. Борисової. Київ. 2004. 511 с.

References

1. Brundland G., (1987). Nashe spil'ne majbutnye: Mizhnarodna komisiya z navkoly'shn'ogo seredovy'shha i rozvy'tku. Oksford. 1987. 125 p. [in Ukrainian].
2. Doshkil'nyatam – osvita dlya stalogo rozvy'tku : navchal'no-metody'chny'j posibny'k; (2014) za zag. red. O. I. Pometun. Dnipropetrovs'k. 2014. 120 p. [in Ukrainian].
3. Ency'klopediya osvity'; (2008). golovny'j red. V.G. Kremen'. Ky'yiv. 2008. 1040 s. [in Ukrainian].
4. Kononko O. L., (2003). Xudozhnya literatura. Komentar do Bazovogo komponentu doshkil'noyi osvity' v Ukrayini. Ky'yiv. 2003. pp. 149–152. [in Ukrainian].
5. My's'kova N. M., (2018). Pidgotovka majbutnix vy'xovateliv zakladiv doshkil'noyi osvity' do formuvannya u starshy'x doshkil'ny'kiv navy'chok, ori'yentovany'x na staly'j rozvy'tok: dy's. ... kand. ped. nauk: specz. 13.00.04 / Xmel'ny'cz'ka humanitarno-pedagogichna akademiya MON Ukrayiny'. Xmel'ny'cz'ky'. 2018. 322 p. [in Ukrainian].
6. Pidgotovka vchy'teliv do vy'kladannya py'tan' stalogo rozvy'tku: posibny'k; (2015) za red. O. I. Pometun. Ky'yiv. 2015. 120 p. [in Ukrainian].
7. Cuxomly'ns'ky'j V. O., (1977) Vy'brani tvory': v 5 t. Ky'yiv. 1977. T. 3. 671 p. [in Ukrainian].
8. Tregobchuk V., (2002). Konceptiya stalogo rozvy'tku dlya Ukrayiny'. Visny'k NAN Ukrayiny'. 2002. 2. pp. 31-40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2002_2_7 [in Ukrainian].
9. Xrestomatiya z istoriyi doshkil'noyi pedagogiky': navchal'ny'j posibny'k; (2014) za red. Z. N. Bory'sovoyi. Ky'yiv. 2004. 511 p. [in Ukrainian].

Данильченко І. Підготовка будучих вихователів к формуванню навичок, орієнтованих на устойчивое развитие у детей дошкольного возраста средствами произведений В. Сухомлинского

В статье рассмотрена проблема подготовки будущих воспитателей на принципах устойчивого развития. Проанализированы психолого-педагогические исследования по проблеме формирования навичок, ориентированных на устойчивое развитие у детей дошкольного возраста и подготовки будущих воспитателей к их осуществлению. Предложена система работы по подготовке будущих воспитателей к формированию навичок, ориентированных на устойчивое развитие у детей дошкольного возраста в процессе изучения художественных произведений В. Сухомлинского.

Ключевые слова: устойчивое развитие, образование для устойчивого развития, воспитатель детей дошкольного возраста, экологическое образование дошкольников, экономическое воспитание дошкольников, социальное развитие детей, художественная литература.

Iryna Danylchenko. Future teachers' training to formation of skills focused on sustainable development of preschoolers by means V. Sukhomlynskyi works

The problem of sustainable development is urgent today, because it is caused by the complexity of the relationship between man and the environment.

Education, which is oriented towards sustainable development is aimed at the assimilation by people of all ages of extremely important ecological, economic and socially appropriate behavior skills, without which it is impossible to create and maintain sustainable well-being of society.

The determining role in the development of human worldview plays a period of preschool childhood.

Using of art literature, in general, and V. Sukhomlinskyi works, in particular, in modern scientific and pedagogical practice is the important knowledge component of future educators' professional training to the formation of skills focused on sustainable development of preschoolers.

Future teachers' training to the formation of skills focused on sustainable development of preschoolers was carried out in 2 stages: 1st-basic stage, 2nd – practical.

The basic stage purpose was to ensure the students' perception and awareness of the common goal and objectives of education for the sustainable development of preschoolers by means of children's literature.

At this stage, the teacher gave the information about the art works, contributing to the skills focused on the sustainable development of preschoolers formation, taught them to analyze, evaluate, select and appropriate to use in working with preschoolers.

The practical stage purpose was to translate the theoretical knowledge of the discipline «Children's Literature» in the plane of practical skills.

We used the practical training on the classical structure, and practical training in the form of seminars based on interactive technologies, which are a means of maximum activation of the entire student group.

The practical stage was also implemented during the pedagogical practice in the preschool institutions.

The proposed system of work in the process of teaching the study course «Children's Literature» will contribute to the qualitative improvement of future preschool teachers professional training to formation of skills focused on sustainable development of preschoolers by means of art literature.

Key words: sustainable development, education for sustainable development, preschool teachers, preschoolers education.

УДК 37.015.31:[39+316.7]:316.61-053.2/5

А. М. ІЩЕНКО

аспірант кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту

імені проф. Є. Петухова, м. Херсон, Україна

e-mail: KAN31031990@gmail.com

ЕТНОКУЛЬТУРНИЙ ПРОСТІР ЯК ФАКТОР СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ ЗА В. О. СУХОМЛИНСЬКИМ

Дана стаття присвячена аналізу творчості вітчизняного педагога В. Сухомлинського. Розглянуто модель соціалізації дітей в ході освоєння етнічної культури, яка є однією із складових формування етнокультурного освітнього середовища. Представлені компоненти етнокультурної компетентності та умови успішності соціалізації дітей, зокрема, через різні засоби ігрової діяльності: творення казки, гра, лялька та ін. Звертається увага на виокремлення в спадщині В. Сухомлинського значущості народної педагогіки. Проаналізовано практична реалізація та теоретичні ідеї діяльності Павлівської школи під керівництвом Василя Олександровича.

Ключові слова: соціалізація, етновиховання, етновиховне середовище, гра, лялька, етнокультурний простір.

Першочерговим завданням сучасної школи є наближення учнів до життя, засвоєння ними системи знань, норм і національних цінностей, що дають їм можливість функціонувати як повноправним членам суспільства. Цьому сприяє ряд чинників і перш за все втілення в освітній простір народної педагогіки, творення відповідного культурно-освітнього середовища. Ці завдання на сучасному етапі розбудови виховного процесу в Україні чітко визначені в законодавчій базі: Законі України «Про освіту» (2017), Концепції Нової української школи (2016), Концепції національного виховання (2012) тощо.

Завдання виховання полягає в тому, щоб представити дітям складний, небезпечний реальний світ і допомогти вибрати і освоїти ту форму соціалізації, яка співвідноситься з потребами їх індивідуальності і одночасно відповідає вимогам соціуму.

Розглядаючи ці питання, ми звертаємось до спадщини В. О. Сухомлинського, який досить ґрунтовно розкрив значення етнокультурної складової у вихованні дитини, у її соціалізації в різних соціальних інституціях: сім'ї, школі, громадських об'єднаннях та дитячих організаціях тощо.

Ідеї, спадщина, наукові педагогічні напрацювання і практичний досвід вченого постійно